Порівняльна таблиця термінів Incoterms® 2020

Правила **Incoterms® 2020** містять 11 торговельних термінів. Вони визначають розподіл між продавцем і покупцем **обов'язків, витрат і ризиків**, пов'язаних із поставкою товару.

Таблиця. Основні характеристики всіх термінів Incoterms® 2020

Термін	Вид транспорту	Місце поставки та переходу ризику	Основне перевезення	Страхування продавцем	Експортне оформлення	Імпортне оформлення	Розвантаження в місці призначення	Ключова характеристика
EXW — Ex Works («Франко завод»)	Будь-який	У названому місці продавця, коли товар надано покупцю **без завантаження** на транспорт покупця	**Покупець**	Не передбачене	**Покупець**	**Покупець**	Покупець	**Мінімальні обов'язки продавця**; для міжнародної торгівлі часто практичніше FCA
FCA — Free Carrier («Франко перевізник»)	Будь-який, у т.ч. контейнерний і мультимодальний	При передачі перевізнику/особі покупця у названому місці; якщо на складі продавця — після завантаження на транспорт покупця	**Покупець**	Не передбачене	**Продавець**	**Покупець**	Покупець	Один із найзручніших термінів для **контейнерних поставок**
FAS — Free Alongside Ship («Франко вздовж борту судна»)	**Лише морський і внутрішній водний**	Коли товар розміщено **вздовж борту судна** у названому порту відвантаження	**Покупець**	Не передбачене	**Продавець**	**Покупець**	Покупець	Типовий для масових, навалочних і сировинних вантажів
FOB — Free On Board («Франко борт»)	**Лише морський і внутрішній водний**	Коли товар розміщено **на борту судна** у порту відвантаження	**Покупець**	Не передбачене	**Продавець**	**Покупець**	Покупець	Ризик переходить **на борту судна**; для контейнерів часто доцільніше FCA

Термін	Вид транспорту	Місце поставки та переходу ризику	Основне перевезення	Страхування продавцем	Експортне оформлення	Імпортне оформлення	Розвантаження в місці призначення	Ключова характеристика
CPT — Carriage Paid To («Перевезення оплачене до…»)	Будь-який	При передачі товару перевізнику; ризик переходить **раніше за прибуття до названого місця призначення**	**Продавець оплачує** до названого місця	Не передбачене	**Продавець**	**Покупець**	Залежить від договору перевезення; інакше покупець	**Продавець платить перевезення, але ризик уже несе покупець**
CIP — Carriage and Insurance Paid To («Перевезення та страхування оплачені до…»)	Будь-який	Як CPT: при передачі перевізнику	**Продавець оплачує**	**Так — продавець; базово Clauses (A) або аналогічне покриття**	**Продавець**	**Покупець**	Залежить від договору перевезення; інакше покупець	**CPT + обов’язкове страхування продавцем**
CFR — Cost and Freight («Вартість і фрахт»)	**Лише морський і внутрішній водний**	Коли товар розміщено **на борту судна в порту відвантаження**	**Продавець оплачує фрахт** до порту призначення	Не передбачене	**Продавець**	**Покупець**	Залежить від договору перевезення; інакше покупець	Фрахт платить продавець, але **ризик переходить у порту відвантаження**
CIF — Cost, Insurance and Freight («Вартість, страхування і фрахт»)	**Лише морський і внутрішній водний**	На борту судна у порту відвантаження	**Продавець оплачує фрахт**	**Так — продавець; базово Clauses (C)**	**Продавець**	**Покупець**	Залежить від договору перевезення; інакше покупець	**CFR + страхування**; типовий для морської товарної торгівлі
DAP — Delivered at Place («Поставка в місці»)	Будь-який	У названому місці призначення, на транспортному засобі, **готовому до розвантаження**	**Продавець**	Не передбачене	**Продавець**	**Покупець**	**Покупець**	Продавець несе витрати й ризик **до місця призначення**, але не розвантажує і не імпортує
DPU — Delivered at Place Unloaded («Поставка в місці з розвантаженням»)	Будь-який	У названому місці призначення **після**	**Продавець**	Не передбачене	**Продавець**	**Покупець**	**Продавець**	**Єдиний термін, де продавець зобов’язаний розвантажити**

Термін	Вид транспорту	Місце поставки та переходу ризику	Основне перевезення	Страхування продавцем	Експортне оформлення	Імпортне оформлення	Розвантаження в місці призначення	Ключова характеристика
		розвантаження продавцем						**товар у місці призначення**
DDP — Delivered Duty Paid («Поставка зі сплатою мита»)	Будь-який	У названому місці призначення після імпортного оформлення, товар готовий до розвантаження	**Продавець**	Не передбачене	**Продавець**	**Продавець**	**Покупець**	**Максимальні обов'язки продавця**; єдиний термін, де продавець здійснює імпортне оформлення та сплачує імпортні мита

Основний розподіл експортних та імпортних формальностей підтверджує актуальне роз'яснення ICC 2025 року: **за EXW експорт та імпорт покладаються на покупця; за DDP — на продавця; за всіма іншими термінами продавець здійснює експортне, а покупець — імпортне оформлення**.

1. Групування за видом транспорту

Для будь-якого виду або видів транспорту

EXW — FCA — CPT — CIP — DAP — DPU — DDP.

Вони можуть застосовуватися до:

- автомобільних;
- залізничних;
- авіаційних;
- контейнерних;
- мультимодальних

перевезень.

Лише для морського та внутрішнього водного транспорту

FAS — FOB — CFR — CIF.

Вони передбачають поставку:

- FAS → **вздовж борту судна**;
- FOB/CFR/CIF → **на борту судна**.

2. Хто організовує основне перевезення

Покупець:

EXW → FCA → FAS → FOB.

Продавець:

CPT → CIP → CFR → CIF → DAP → DPU → DDP.

Проте необхідно відразу розмежовувати:

хто оплачує перевезення

та

хто несе ризик під час перевезення.

Особливо це важливо для групи **C**.

3. Найважливіша особливість групи C

До групи C належать:

CPT — CIP — CFR — CIF.

За всіма ними:

продавець організовує та оплачує основне перевезення до названого місця або порту призначення,

але

ризик переходить до покупця ще в місці відправлення.

Тому існують **дві різні точки**:

1. place of delivery → місце поставки і переходу ризику;

2. named destination → місце, до якого продавець оплачує перевезення.

ICC прямо характеризує C-terms як **shipment contracts**, на відміну від D-terms, де продавець несе ризик до прибуття.

Формула:

C → costs go forward, risk stays behind.

4. Хто несе ризик під час основного перевезення

Ризик переважно вже на покупцеві

EXW, FCA, FAS, FOB, CPT, CIP, CFR, CIF.

Особливо важливо:

CPT/CIP/CFR/CIF → основне перевезення платить продавець, але ризик під час цього перевезення вже несе покупець.

Ризик до місця призначення несе продавець

DAP, DPU, DDP.

Тому правила D є **arrival rules — правилами прибуття**.

5. Страхування

Incoterms® 2020 зобов'язує продавця забезпечити страхування лише у двох правилах:

CIP → Institute Cargo Clauses (A) або аналогічне покриття;

CIF → Institute Cargo Clauses (C) або аналогічне покриття.

CIP передбачає за замовчуванням ширший рівень страхового покриття, ніж CIF.

За іншими дев'ятьма правилами відсутність позначки «страхування продавцем» **не означає, що товар не слід страхувати**. Це означає лише, що Incoterms® не покладає на продавця договірного обов'язку перед покупцем придбати таке страхування.

6. Розвантаження у місці призначення

Особливо легко запам'ятати три D-терміни:

DAP → продавець доставив, але НЕ розвантажив;

DPU → продавець доставив І розвантажив;

DDP → продавець доставив та імпортно очистив, але за базовим правилом НЕ розвантажив.

ІСС підкреслює, що саме обов'язок продавця **розвантажити товар** є ключовою відмінністю DPU від DAP.

Для CPT, CIP, CFR і CIF витрати на розвантаження в пункті призначення залежать також від того, чи включені вони продавцем до укладеного ним договору перевезення. Тому ці терміни не слід механічно трактувати як такі, де розвантаження завжди оплачує одна й та сама сторона.

7. Митне оформлення: найпростіша схема

Запам'ятати можна за трьома винятковими точками.

EXW → продавець не здійснює навіть експортне оформлення.

FCA–DPU → продавець оформлює експорт, покупець — імпорт.

DDP → продавець оформлює і експорт, і імпорт.

Отже:

EXW = мінімум продавця;

DDP = максимум продавця.

ІСС у 2025 році окремо наголосила, що **DDP є єдиним правилом Incoterms® 2020, за яким імпортні тарифи покладаються на продавця**.

8. Контейнерні перевезення

Для контейнеризованих вантажів особливо важливе розмежування:

FCA ⇔ FOB

та

CPT/CIP ⇔ CFR/CIF.

Якщо контейнер передається перевізнику на терміналі **до фактичного завантаження на судно**, ICC рекомендує розглядати:

FCA замість FOB;

CPT замість CFR;

CIP замість CIF.

Це пояснюється тим, що FOB/CFR/CIF передбачають поставку саме **на борту судна**, тоді як при типовій контейнерній логістиці продавець втрачає контроль над вантажем раніше.

9. Швидка формула E–F–C–D

E — EXW

«Забери у продавця».

Продавець лише надає товар у розпорядження покупця.

F — FCA / FAS / FOB

«Продавець доставляє до точки відправлення, але основне перевезення організовує покупець».

C — CPT / CIP / CFR / CIF

«Продавець оплачує основне перевезення, але ризик переходить раніше».

D — DAP / DPU / DDP

«Продавець доставляє і несе ризик до місця призначення».

10. Ключові пари для порівняння

EXW ⇔ FCA

EXW → продавець не завантажує і не очищає товар для експорту.

FCA → продавець може завантажувати у своєму приміщенні та здійснює експортне оформлення.

FCA ⇔ FOB

FCA → будь-який транспорт, поставка перевізнику.

FOB → лише морський/річковий транспорт, поставка на борт судна.

CPT ⇔ CIP

CPT → без обов’язкового страхування продавцем.

CIP → продавець страхує товар, базово за Clauses (A).

CFR ⇔ CIF

CFR → без страхування продавцем.

CIF → продавець страхує товар, базово за Clauses (C).

CPT/CIP ⇔ CFR/CIF

CPT/CIP → будь-який транспорт.

CFR/CIF → лише морський і внутрішній водний.

DAP ⇔ DPU

DAP → покупець розвантажує.

DPU → продавець розвантажує.

DAP ⇔ DDP

DAP → імпортне оформлення та мито — покупець.

DDP → імпортне оформлення та мито — продавець.

11. Що не можна визначити за цією таблицею

Навіть повне знання конкретного терміна Incoterms® **не дозволяє визначити**:

- коли переходить **право власності**;
- яка ціна товару;
- коли і яким способом здійснюється оплата;
- яке право застосовується до договору;
- який суд або арбітраж компетентний;
- наслідки порушення договору;
- порядок стягнення збитків;
- форс-мажор;
- hardship.

Ці питання повинні визначатися **самим договором, CISG, lex contractus та іншими застосовними нормами**.

Incoterms® регулює насамперед:

delivery + risk + costs + визначені супутні обов'язки сторін.

Короткий підсумок

Для швидкого запам'ятовування всіх 11 термінів достатньо послідовно поставити п'ять запитань:

1. Хто організовує основне перевезення?

Покупець → **EXW, FCA, FAS, FOB.**

Продавець → **CPT, CIP, CFR, CIF, DAP, DPU, DDP.**

2. Коли переходить ризик?

У державі відправлення → **E, F, C.**

У місці призначення → **D.**

3. Хто страхує за прямою вимогою Incoterms®?

Лише:

CIP → продавець, Clauses (A);

CIF → продавець, Clauses (C).

4. Хто здійснює імпортне оформлення?

Покупець → усі терміни, крім DDP.

Продавець → **DDP**.

5. Хто розвантажує в місці призначення?

Спеціально продавець → **DPU.**

DAP і DDP → за базовою моделлю покупець.

Формула для ЄДКІ

EXW → мінімум продавця.

FCA → перевізник + експорт продавця.

FAS → вздовж борту.

FOB → на борту.

CPT → перевезення платить продавець, ризик переходить раніше.

CIP → CPT + страхування A.

CFR → морський CPT за логікою витрат/ризику.

CIF → CFR + страхування C.

DAP → доставка до місця, без розвантаження.

DPU → доставка + розвантаження.

DDP → доставка + імпортне очищення.

E/F/C → ризик переходить до прибуття в кінцеве місце.

D → ризик до місця призначення несе продавець.

C → головна пастка: продавець платить перевезення, але не несе ризик до пункту призначення.

Incoterms® → ризик і витрати ≠ право власності.